

Др Зоран Аврамовић

Институт за педагошка истраживања
Београд

UDK: 371.95

ISBN 978-86-7372-131-6, 16 (2011), p.71-85

Оригиналан научни рад

ЛИЦЕ И НАЛИЧЈЕ ГЛОБАЛИЗАЦИЈСКЕ ДАРОВИТОСТИ

Резиме: У раду се најпре указује на појмовну разлику између глобализације и глобализма. Глобализација је један противречан процес савременог светског друштва а идеологија глобализма се труде да овај процес представе као безалтернативан. У средишту концепта глобализма је ширење слободног светског тржишта и демократије као јединопрохватљивог поретка. Такав модел светског друштва погодује најразвијенијим државама света. У идеологији глобализма централно место заузима стална тежња за економским растом (ширењем). Образовање је основна полуга глобалистичке економије. У складу са теоријом о друштву знања (Петер Дракер) подстиче се специјалистичко знање. За глобализам су пожељни таленти из информационих технологија и природних наука (биомедицина), а мање они из социјално-хуманистичких знања и уметности. Примарна брига за људске ресурсе није усмерена само према унутардржавном образовању и даровитим ученицима и студентима већ и према иностраним кадровским потенцијалима. Материјалне могућности најразвијених држава омогућавају довођење даровитих из неразвијених друштава. Глобализам је оголио «лов на таленте» и тако суочио друштва на периферији савременог капитализма да се боре за своје даровите ученике и студенте. Поставаља се питање улагања у даровите и њихових резултата у другим државама. У раду се разматрају могућна решења овог проблема.

Кључне речи: глобализам, специјалистичко знање, даровити, неразвијена друштва.

О глобализацији су већ написане бројне књиге различитог тематског усмерења и жанрова, како на српском тако и на страним језицима. Од раних наговештаја стварања глобализованог друштва преко опширних дескрипција стигло се до критичких анализа најновијег стадијума савременог човечанства.

Међу првима је понесено о глобализацији као стварању новог типа друштва («постиндустријско, информатичко друштво»), стварању једног светског система, писао некадашњи генерални секретар УНЕСКО-а Amadou - Mahtar M`Bow (Амадо-Махтир М` Бо) у књизи *Building the*

future (1981) *Where the future begins* (1982), а од савремених критичара да истакнимо књигу Јиргена Елзесера *Национална држава и феномен глобализације* (2009).

Опште место научних студија и јавног дискурса који се баве глобализацијом гласи да се ту ради, пре свега, о порасту светске међузависности, односно узајамне повезаности међу народима и људима. Овај објективан процес се огледа у свим областима друштва: у економији, политици, култури, комуникацији итд.

Међутим, новије критичке студије, на продубљен, системски и критички начин указују на дубинске тенденције глобализације које не само да дезидеологизују друштвену стварност већ изазивају забринутост за судбину човечанства (Sassen, S. 1998, Kofman, E., and G. Youngs, eds. 2003).

Истовремено, глобализација открива и постојање друштвених и политичких проблема који превазилазе националне границе и постају брига целог света: неки од тих проблема су убрзан демографски раст, експлоатација природе, сиромаштво, контрола атомског оружја, тероризам, угњетавање народа. Циљ глобализма, као идеолошко тумачење глобализације, је стварање »света као јединственог система«, «економија без граница», »ширење јединственог друштва« (установе, тржишта, вредности).

Наравно, савремени свет није поделила социјално, економски и политички глобализација. Миодраг Ранковић доказује у својој студији, да је ову поделу глобализација убрзала и увећала. Три најбогатија човека на свет поседују богатство колико 48 најсиромашнијих земаља или 32 државе стварају 90% светског друштвеног производа и покривају 80% светског трговинског промета (Ранковић, 2009: 96).

Глобализација може бити схваћена као ширење, продубљивање и убрзавање светске међузависности у свим аспектима модерног друштвеног живота, од културе до криминала, од финансија до образовања. Међутим, иза општег слагања о све већој међузависности, води се узаврела дебата између три широке и различите школе мишљења: хиперглобализма, скептицизма и трансформационизма (Вулетић, 2003).

За хиперглобалисте савремена глобализација представља нову еру у којој су људи све више субјект који је дисциплинован светским тржиштем. По хиперглобалистима, старе поделе света на север и југ постају анахронизам, пошто

нова глобална подела рада замењује традиционалну структуру центар – периферија. Глобално ширење либералне демократије оснажује смисао најновије цивилизације а националне економије постају део транснационалних и светских токова. Националне владе су у великој мери немоћне да контролишу оно што се дешава унутар њихових граница и очекивања грађана. Насупрот томе, институције «глобалне владе» стичу све важнију улогу.

На другој страни, скептици тврде да је глобализација у суштини мит који прикрива сегментираност међународне економије у три главна регионална блока, при чему националне владе остају веома моћне. Они истичу да је ниво економских интеграција крајем XX века био мање изражен него крајем XIX века. Економске активности су под значајним утицајем регионализације, будући да се светска економија одвија под „палицом“ три главна финансијска и трговачка блока: Европе, пацифичке Азије, и Северне Америке. Они инсистирају на тези да моћ националних влада јача, те да су националне владе главни архитекти интернационализације светске привреде.

Трећа мисаона струја, трансформационисти, сматрају да су савремени обрасци глобализације без историјског преседана тако да државе и друштва широм планете пролазе кроз процес дубоких промена у коме покушавају да се адаптирају на све међузависнији али истовремено високо ризичан свет. Они наглашавају да је глобализација дуготрајан историјски процес прожет противречностима. Та опрезност проистиче из чињенице да су савремени обрасци глобалних економских, војних, технолошких, еколошких, миграторних, политичких и културних токова историјски непредвидљиви.

Глобализација привреде и ново образовање

У глобализованом друштву у први ред значајности долази побољшање производних резултата и увећавање националног богатства. Да би се држао корак са најразвијенијим друштвима образовна политика треба да напусти бригу за уклањање класних неједнакости (и родних, етничких) и окрене се пажњу на образовање за нову индустрију и привреду. Треба смањити државне издатке за образовање. Треба увести конкуренцију и тржишна начела у образовање. У глобализацији образовне политике се морају

оспособити за конкуренцију, а то се постиже смањењем јавних трошкова; слабљењем преговарачког положаја радника; ширењем флексибилности радних задатака.

Да би се остварили привредни циљеви континуираног раста, јавна пажња се помера од економске политике државе према образовном систему. Успех се постиже производњом висококвалификованих добара и услуга. Другим речима, једино с радном снагом која има најбоље могуће образовање. Држава је одговорна за осигурање што виших образовних стандарда. Школски систем не производи одговарајуће квалификоване и мотивисане младе раднике. Услов економског успеха у привреди је високообразована, високообразована и флексибилна радна снага. Профит се извлачи из производње скупих, квалитетних добара и услуга.

Схватања о тесној каузалној вези привредног и друштвеног развоја и образовања чине одговорним образовни систем за тај успех. Треба увести тржишне односе у образовање, начело конкуренције. Корисници образовања бирају наставне програме према начелима слободног тржишта. Тако, форсира се садржај наставног програма који би био више пословно оријентисан (повећава се број предмета везаних за пословање).

Глобалисти тврде да капитализам и економска моћ обликују савремени свет. У таквој констелацији савременог света највећа образовна вредност је она која афирмише техничко/управно знање

Један од најмоћнијих фактора укупног друштвеног развоја савременог човечанства јесте нова технологија. Захваљујући развоју нових технологија, између осталог, процес глобализације је последњих деценија добио и нове облике и садржаје, као и нове цивилизацијске ознаке у виду промена које су обухватиле скоро све земље света, само што је њихов обим и интензитет различит у различитим деловима света.

Најразвијеније земље света, много више него раније, своје најновије развојне стратегије заснивају на високим технолошким решењима. Земље у транзицији, и поред свих проблема са реформом и демократизацијом друштва, све већу пажњу посвећују развоју технологија и знања. Неразвијене земље су принуђене да користе стару технологију развијених земаља. У глобализованом свету све земље су упућене на неку врсту повезивања и поред свих постојећих противречности.

Упознавање нове технологије, овладавање њоме, као и њено стварање и прихватање, заправо је пут у будућност. Без развоја нових технологија, које су по суштини глобалне, јер их користе сви људи, не би било ни глобализације.

У савременом свету нове технологије се развијају великом брзином. Најважније технологије данашњице су: телекомуникација, електроника и микроелектроника, компјутери који се усавршавају у правцу обраде знања, а не само информација, нови синтетички материјали, оптоелектроника као вид хибридне технологије, биотехнологија и генетски инжињеринг, нуклеарна енергија, роботика, генетско инжињерство, информатизација, софистикација и медијализација.

Информатизација је све моћнија мера вредности савремене цивилизације, растуће дигитализације, убрзање технолошких и глобализације. Наиме, информације постају најважнији ресурс данашњице, ресурс који може унапредити прогресиван развој друштва, али који може постати предмет присвајања, злоупотребе и манипулације.

Научно знање у овим областима је далеко одмакло. Нове технологије носе са собом и бројне негативне последице и ризике, наука треба да тражи нова технолошка решења. Тако, управљање технолошким ризиком, а самим тим и управљање друштвеним развојем, треба да преузме наука, која у глобализованом свету добија све доминантнију улогу.

«Друштво знања» у теорији Петера Дракера

Појам друштво знања везује се за гуруа америчког менаџмента Петера Дракера. У својим књигама *Менаџмент у пракси* (1954), *Посткапиталистичко друштво* (1993), *Мој поглед на менаџмент* (Нови Сад, 2003), он доказује да је модерно друштво од 1945. засновано на знању или друштво у коме знање има кључну улогу. Он, штавише, тврди да је знање током историје културе било везивано за личност а нагло је почело да се везује за рад. «И на Западу и у Азији, знање се увек везивало уз личност, на оно што се односи на биће, на постојање. Скоро преко ноћи, оно је почело да се везује уз делање, чињење. Постало је ресурс и оруђе, корисно добро. До тада приватно добро, знање је скоро преко ноћи постало јавно добро» (Посткапиталистичко друштво, 1993: 26). У старој Грчкој и на Истоку знање се схватало као самознање, на

казивање онога што се зна. «Реч је о радикалној измени у значењу знања до које је у Европи дошло негде око 1700. године или само мало касније» (Посткапиталистичко друштво, 1993:32). На другим местима свог опуса он ће овој разлици додати и развој знања од општег према специјалистичком. «Знање се традиционално схватало као нешто опште. Оно што данас подразумевамо под знањем, обавезно мора да буде високоспецијализовано» (Посткапиталистичко друштво, 1993: 25). Другим речима: знање у примени је ефективно само када је специјализовано.

У својој замисли развоја «друштва знања» Дракер се концентрише на историју капиталистичког друштва и тврди да је знање део развоја капиталистичког друштва. А велике трансформације друштва (западноевропског) везује за велика сазнајна открића: у XIII веку се стварају градови, у XV се јављају изуми Гутемберга и Лутера, у XVIII веку Џемс Ват, Адам Смит а у XX се открива компјутер. Све су то последице новог знања, промењеног погледа на свет, основних вредности, друштвене и политичке структуре, уметности. А када је реч о капитализму, постоје три фазе његовог развоја: у првој, од 1750. до 1850. знање се примењује на алате, процесе, производе. То је време Џемса Вата и индустријске револуције. Од 1880. до 1945. наступа револуција продуктивности од заната до технологије (техне као тајна знања, вештина). Трећа фаза почиње од 1945. а то је време револуције менаџмента, односно примене «знања на знање».

Шта Дракер подразумева под друштвом знања? То је друго име за посткапиталистичко друштво у коме је основни привредни ресурс знање. Карактеристике посткапитализма су промена структуре власништва (акционарско власништво), замена националне државе мегадржавом, концентрација на резултате рада, основна вредност је продуктивност рада, напуштање рада прављања ствари у корист рада знања и рада услуга, преструктуирање организације (тимски рад и спољна сарадња), класна структура је течна а не кристална. Али кључно обележје друштва знања је нова улога знања: преузело је централну улогу и дошло је до промене значења појма знање. «Чињеница да је знање постало најзначајнији ресурс, а не један од ресурса, јесте оно што наше друштво чини «посткапиталистичким» (Посткапиталистичко друштво, 50). Тиме се из основа мења и друштвена структура. Ствара се нова

друштвена динамика, нова економска динамика и нова политика. Знање је уступило место знањима».

Друштво знања је могућно у предузетничком друштву. То је друштво у којем су иновација и предузетништво нормалне, редовне, стабилне и континуиране појаве. Иновације и предузетништво, тврди Дракер, одржавају живот у организацијама, привреди, друштву.

У друштву знања *информација* се схвата као *знање* које се практично примењује. Основна Дракерова крилатица је примена знања на знање. «Заокрет са знања ка знањима дао је знању моћ да ствара ново друштво» (Развој друштва знања, стр18). Основни привредни ресурс је знање.

На другом месту реч је о *инструменталном* карактеру знања. Знање се схвата као средство за остваривање друштвених и економских резултата. То је пре свега практично знање, корисно, употребљиво знање. Али знање ствара резултат ако се брзо примени. «Знање мора да се докаже на делу. Оно што се данас подразумева под знањем јесте информација која ефикасно може да се примени, информација усредсређена на резултат» (Посткапиталистичко друштво, 1993:51).

Надаље, у друштву знања није појединачно већ *организационо* (пројектована с одређеним циљем). Само у организацији радници знања могу да буду делотворни. Друштво знања је друштво организација у којима се практично сваки друштвени задатак извршава у и преко организације. О запослености може да се говори посредством организације. (Независни пољопривредник није део друштва запослених.) Основна функција организације је да знање учини продуктивним, да задаци буду јасно одређени, да прихвата иновације. Некада је организација била заснована на командовању и надзору. У савременом друштву организација је заснована на одговорности и доприносу. «Организација заснована на знању према томе захева да свако преузме одговорност за задата остварења те организације, за њен допринос, штавише за њено понашање» (Посткапиталистичко друштво, 1993:110)

Конкурентност и мобилност су такође карактеристике друштва знања. Развијена друштва су конкурентна друштва. «По дефиницији друштво знања је такмичарско друштво. Знање је свима доступно, од свих се очекује да пронађу своје место, да се унапређују и да имају одређене аспирације» (Мој

поглед на менаџмент...198). У друштву знања влада мобилност у погледу места становања покретљивости у ономе што се ради, у пријатељствима. Старе породице, село, парохија готово су нестале у друштву знања, тврди Дракер. На више места он понавља тврдњу да знање и информације «не познају границе».

У друштву знања неопходна је *стално учење*. У традиционалном друштву, учење престаје са младалачким добом. У друштву знања потребно је стално и поновно учење. Претпоставља се да ће у посткапиталистичком друштву, сваких пет до десет година, старо знање морати да буде обновљено новим учењем и знањем, новим стручним квалификацијама. У посткапиталистичком друштву свако ко поседује ма какво знање мора да стиче ново знање на сваких четири до пет година.

Шта се у друштву знања подразумева под *образованом личношћу*? По мишљењу Петера Дракера, образована личност неће бити сваштар већ специјалиста. Она ће морати да живи у глобалном и трибализованом свету. «Они морају да буду способни да по својим идејама, хоризонтима, информацијама, буду грађани света, али и да се напајају из сопствених извора и да за узврат обogaђују и унапређују сопствену културу» (Развој друштва знања, 18) Другим речима, «грађанин света» ће бити и припадник своје локалне културе.

У Дракеровој теорији друштва знања постоје бројне логичко-теоријске пукотине и противречност. На неким местима Дракер тврди да је друштво знања заправо «економија заснована на знању». Међутим, он се сам пита како се знање понаша као економски ресурс» и договара: још не разумемо у потпуности» (183).

Дракер није критичан према неким тенденцијама посткапиталистичког (глобалистичког) друштва, како технологизацији тако и милитаризацији. Било би сазнајно занимљиво упоредити његову теорију посткапитализма са Маркузеовом анализом идеологије развијеног индустријског друштва у коме он открива тежњу ка једнодимензионалности.

Образовање у центру и на периферији глобализације

Каква је улога образовања у процесима глобализације? Истраживачи и теоретичари окупљени око водећих светских

организација (УНЕСКО, УНИЦЕФ, ЕУ..) у средиште образовања за 21. век стављају глобалистичке идеје. Примера ради, студија «Образовање – скривена ризница» (1996) писана је у глобалистичком духу, а свет се већ именује као «глобално село». Међутим, дескриптивна тврдња да је дух нашег времена глобализација, ништа још не казује, поготову када је реч о образовању.

Као први проблем у глобализацијском образовању може да се истакну промене у систему образовања, наставних планова и програма, у припреми наставника за професију, у финансирању, у својинском статусу, у повећаном утицају међународних организација.

Други проблем глобализованог образовања тиче се професионалног знања које се предаје ђацима. То знање се специјализује али не на глобалном нивоу. Уколико се разлике у привредној развијености, технолошкој опремљености и политичкој моћи продубе између богатих и сиромашних земаља и делова света, нема сумње да ће и образовање следити поделе о којима је реч. На том нивоу могу се очекивати, по речима Зиновјева, два сектора. У првом ће се образовати будући господари, управљачи, вође и учитељи новог друштва, а у другом, обука радне снаге за установе и радне организације. «Овде се људима не пружа знање већ радна вештина. Фактички, овде се припрема огромна маса људи који умеју да раде, али који су необразовани, идеолошки обрађени и манипулисани» (Зиновјев, 2002). Убрзани развој науке и технике, сужава број стручњака који могу да прате иновације, а проширује број припадника «застарелих» професија. Очигледно је да су државе-мотори глобализације фаворити, а неразвијени делови света, аутсајдери (Аврамовић, 2003).

Оваквим погледима на улогу професионалних знања допринело је и убрзано ширење науке и нових електронских технологија. Нове технологије су, по мишљењу једне струје социолога, одбациле тврдњу по којој усвајање знања ограничава могућности свести. Јавља се компјутерско знање и компјутерски језик који омогућава и нову комуникацију. Из таквих околности следи промена у области предавања знања, односно усмеравања према компетенцијама а не идеалима. Ново знање није намењено образовању елите, већ снабдевању система играчима способним да примерено осигурају улогу прагматичних радних места која су потребна институцијама. У

том смислу образовне установе постмодерног друштва биће све функционалније са све мање осмишљавања и суштине.

У оваквим друштвеним и политичким условима школе ће све више истицати глобалистичку димензију образовања. Најпре ћемо видети школу која се прилагођава «светском друштву». Глобалистичко усисавање малих и неглобализованих образовних система огледа се у свим елементима предавања знања. Тако, изводи се убрзана компјутеризација школа (факултета) чиме се умрежавају у свет информација. То се именује као развој информатичког образовања. На другом месту је изједначавање страног (енглеског језика) са матерњим. Овакво спуштање енглеског језика на ниво националног мораће да остави одређене идентитетске последице у развоју личности. Језик није само структура већ и културна семантика. Треће обележје глобализације образовања обухвата школска знања или курикулум. Народи, кандидати за глобализацију функционализују своје наставне програме, односно прилагођавају их светским прагматским потребама. Они се обучавају за конкретне послове, стичу радне вештине (Зиновјев, 2002).

Уз ова три кључна обележја глобализације образовања, иду и пратеће активности, као што су семинари за све учеснике образовања, преузимање искустава развијених држава, укључивање експерата у образовне институција, давање донација итд.

Међутим, латентна функција показује да се школа опире наметнутим концептима «светског друштва». Она не може да истисне идентитетски садржај, и све друге облике историјске свести. Знања наталожене у националном трајању не могу да се заобићу у конципирању било како схваћеног модерног курикулума.

Лов на таленте: пример Србије

У савременом друштву структурних неједнакости циљ неразвијених друштава је да изађу из периферне позиције а то могу да учине само јачањем својих образовних ресурса. Њихов је превасходни задатак да подижу образовни ниво (квалификације) свог становништва, или модерним језиком речено, оне треба да афирмишу сопствени «људски капитал». Да би оствариле овај циљ мале државе у глобализованом свету

треба да улажу све већа средства у образовање стручних и професионално компетентних кадрова. Међутим, нека искуства (земље бившег социјализма) показују да се млади кадрови селе разним каналима у развијене државе глобализма. Тај «одлив научних и техничких кадрова» је озбиљна последица глобализацијске праксе. Неразвијене државе улажу велика средства у образовање а плодове «људског капитала» убирају веће развијене државе. Велико је питање како се може ублажити ако већ не може спречити модерна експлоатација професионалне интелигенције.

Број наших високообразованих грађана (инжењери, лекари, физичари, научници) који се усељавају у САД стално расте – у 1965. године, забележено је 13.1% а 1984. године, 26,2% (Гречић, 1990; Кажић, 2010). Као разлози за одлазак у развијене земље Запада млади образовани кадрови из Србије наводе: могућност запослења у иностранству, веће плате, виши стандард, изгледи за напредовање (Крњајић, З. Јовановић, Ј. 1990).

Зна се да живимо у времену друштва знања, веку науке и технике и да је управо образовање она друштвена делатност од које се очекује да буде полуга брзог и успешног напретка целог друштва. А да би образовање одиграло ову улогу, непоходна је добра материјална подршка, односно значајно финансијско улагање у овај сектор друштва.

Међутим, није довољно за разумевање проблема о коме је реч, само подсећати на значај инвестиција већ је једнако важно (можда и више) како се новац троши и шта добијамо од уложеног новца у образовање и науку. Да ли се и колико новца троши на модернизацију образовног система, колико на побољшање услова образовања (објекти и простор), наставну опрему и учила, колико на усавршавање наставника, колико на елементе образовног процеса (наставни програми, уџбеници, методе рада, евалуацију).

Када држава улаже у образовање, питање је како се користе средства из буџета. А још важније питање је шта се добија улагањем у образовање, односно какав је резултат. Свако ће рећи – квалитетна настава и образовани кадрови. Ово прво је проблем о коме треба посебно расправљати. Задржимо пажњу на другом питању. Дипломирани студенти и средњошколци спремни су за обављење радних и друштвених улога. Али ту се тек отвара проблем. Већ више од две деценије указује се на чињеницу да велики број младих кадрова одлази

у иностранство. Груби подаци проф. Гречића, говоре да је у последњих двадесет година око 40.000 младих високообразованих стручњака из Србије отишло на Запад. Ако школовање једног високообразованог стручњака износи око 300.000 долара, Србија је уложила 12 милијарди долара у школовање својих грађана да би они отишли у иностранство («Само Гвајана мање од нас брине о даровитима», Политика, 12, мај 2010.).

Дакле, држава улаже велика средства у школовање ученика и студента а он када дипломирају или докторирају одлази у другу државу и тамо доприноси развоју друштва. Реч је о томе да се инвестира у даровите за другог а не за себе. Није овде у питању слобода сваког школованог појединца да настави свој живот и рад у другој држави. Ради се о томе да инвестиција у таленте мора да се врати, односно да сваки дипломирани студент од тренутка када се запосли треба да врати уложена средства у своје школовање.

Овај аспект улагања у даровите треба разликовати од приватног (породичног улагања у даровите). Улагање сопственог новца у таленте није исто што и улагање државног (образовна политика). Међутим, држава користи новац свих нас и ми не можемо пристати на околност да својим новцем финасирамо развој других друштава.

Други проблем са инвестирањем у таленте образовање показује се у неподударности између стручне квалификације и стварног занимања. Држава уложи у образовање лекара, технолога, хемичара, филозофа, а они се баве потпуно десетим занимањем. Рецимо, организују боравке у одмаралиштима за младе, или отварају кафиће, или раде у некој агенцији за промет некретнинама. Какав је резултат инвестирања у ове стручњаке? Да ли је то промашена инвестиција? Несумњиво. Толики новац уложен у образовање за једну делатност а обављају се радни задаци за које није потребна висока стручна спрема. А шта тек рећи о незапосленим стручњацима. То је привремено или трајно промашена инвестиција као и она када се формирани стручњак сели у иностранство а не врати у његово образовање уложени новац (Аврамовић, Вујачић, 2009; Finn, 1987).

Јалови су позиви држави да више инвестира у образовање уколико се не размотре претходна питања: у шта и који су резултати? Лепо звучи прича о бесплатном образовању али она није реална. Свако произведено добро има своју цену.

Дакле, тек под претпоставком да се строго контролише новац који држава улаже у образовање, биће оправдани захтеви да се повећа улагање у образовање и науку. Постоји више начина да образовање буде свима доступно али са чистим рачуном. Рационални систем стицања и употребе знања не може се утемељити на причама о улагању без анализе учинка уложеног новца.

Глобализација (најбогатија западна друштва) «отима» таленте малим неразвијеним друштвима, захваљујући материјално-финансијским предностима. Недавно је седморо љака Математичке гимназије примљено на Тринити а Масечутетски институт за технологију у Бостону нуди нашем матуранту стипендију у висни од 212.000 долара. («Светски универзитети желе наше математичаре», Политика, 11.мај, 2010).

Закључак

Критичари у глобализацији виде само нови облик хегемоније најмоћнијих држава, потпуну одсутност хуманог односа према радницима, и план који се граничи са апокалиптичним виђењима древних пророка о тоталитарној контроли над свим људским бићима. У глобализацији многи виде диктатуру „господара света“ који протезирају финансијско – банкарски кругови повезани са разним невалдиним групама из сенке.

Са реториком свеопштег повезивања света, глобализам заправо обавља посао јачања сопствених економија и политичке моћи. У том циљу максимално користе сопствене људске ресурсе и иностране из малих неразвијених друштава. У таквим околностима долази до појаве разних отпора глобализацији и од различитих група које су покушавале да сачувају специфичне облике културе и друштва од глобализације и хомогенизације.

Глобализам је идеологија која је усредсређена на економски развој капитализма. У замисли развоја овог друштвеног облика посебна брига се посвећује образовању, заправо посебној области знања. Реч је о научноинформационом знању или техничкомтехнолошком. Људски ресурси се деле на оне из привреднотехнолошких делатности и друштвенохуманистичких. Глобализацијски таленти су ускоспецијализовани. Таленти из информационих

технологији интересантни су за глобализам. То су знања о постмодернистичким малим причама. У друштву знања главну улогу играју специјалисти знања односно најдаровитији специјалисти. С друге стране, центри савременог глобализма, најразвијеније земље Запада имају потребу за даровитим специјалистима из неразвијених земаља. Захваљујући својим материјално-финансијским предностима оне су у могућности да их привуку у своје земље и користе њихова знања. То је проблем за неразвијена друштва међу којима је и Србија.: одвођење талената из неразвијених земаља које улажу у образовање даровитих а они се реализују у другим развијеним друштвима. Питање је за науку и државну образовну политику: Шта да се ради? Како да се заштите властити интереси у образовању?

Литература:

- Аврамовић, З. (2003): Држава и образовање (поглавље о образовној политици) Београд:ИПИ
- Аврамовић, З. Вујачић, М. (2008): Последице раскорака тржишта рада и образовне политике, У:Слободанка Гашић-Павишић и Снежана Јоксимовић (ур), *Образовање и сиромаштво у земљама у транзицији*, Београд: Институт за педагошка истраживања.
- Дракер, П. (1993): Посткапиталистичко друштво, Београд: Грмеч
- Finn, D. (1987): *Training Without Jobs*, Macmilan, London
- Brown, F. Lauder Hugh, 1997). *Education, globalization and economic development*, Travistoc, London
- Гречић, В. (1990): «Срби у прекоокенским земљама», Зборник радова «Сеобе Срба некад и сад», Београд
- Крњајић, З; Јовановић. Ј. (1990): Миграције постдипломаца Београдског универзитета, Београд: Мимео.
- Кажих, Невена (2010): Узроци и поледице радне емиграције (Мастер рад) ФОН, Београд
- Зиновјев, А.(2002): Запад, Београд: Наш дом
- *Образовање – скривена ризница*, (1996): УНЕСКО-извештај међународне групе о образовању 21 века. Београд
- Печујлић, М.(2002): Глобализација: два лика, Београд: Гутенбергова галаксија,
- Ранковић, М.(2002):»Дефинисање новог светског/глобалног хегемонизма», Социолошки преглед, бр. 3-4, Београд
- Ранковић, М. (2009): Глобализација и нови империјализам, Издање аутора, Београд,

- Вулетић, В.(2003): Глобализација, Београд:Службени гласник
- Kofman, E., and G. Youngs, eds. 2003. *Globalization: Theory and practice*. London and New York: Continuum.
- Sassen, S. 1998. *Globalization and its discontents*. New York: The New Press.

Zoran Avramović
Institute for Educational Research
Belgrade

FACE AND REVERSE OF GLOBALISATION GIFTEDNESS

The paper first points to the conceptual difference between globalisation and globalism. Globalisation is a contradictory process of the contemporary global society and ideologists of globalism endeavour to present this process as the one without an alternative. The essence of the concept of globalism is the expansion of free global market and democracy as the only acceptable order. Such a model of global society is convenient for the most developed world countries. In the ideology of globalism the central place is given to the constant endeavour for economic growth (expansion). Education is the basic driving force of globalist economy. In accordance with the theory of knowledge society (Peter Drucker), specialised knowledge is encouraged. The talents in information technologies and natural sciences (biomedicine) are more desirable for globalism than those in the field of humanities and arts. Primary care for human resources is not only oriented towards intra-state education and gifted pupils and students, but also towards foreign personnel potentials. Financial possibilities of the most developed countries enable them to bring the gifted from underdeveloped societies. Globalism has exposed “the hunt for talents” and thus faced the societies on the periphery of contemporary capitalism with the fight for their gifted pupils and students. There arises the question of investing in the gifted and their results in other countries. This paper studies the possible solutions to this problem.

Key words: globalism, specialist knowledge, gifted, underdeveloped societies.